Vlaamse Regering

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

VISIENOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vlaamse uitgangspunten brexit-onderhandelingen

Samenvatting

Op 31 januari 2020 verlieten de Britten officieel de EU. Momenteel bevinden we ons in de zogenaamde transitieperiode waarbinnen zal moeten worden onderhandeld over de toekomstige relatie. In de maand januari vonden hierover thematische seminaries plaats tussen de Europese Commissie en de lidstaten. Op 3 februari 2020 presenteerde de Commissie haar ontwerp onderhandelingsmandaat waarover nu wordt gediscussieerd met de lidstaten. Vervolgens zal de Commissie vanaf maart namens de EU onderhandelen met de Britten over een akkoord.

De transitieperiode loopt af op 31 december 2020. Voor die datum moet er een akkoord bereikt worden willen we een no deal brexit vermijden. De Britten hebben de mogelijkheid om een verlenging te vragen, maar dit dient voor 1 juli 2020 te gebeuren en premier Johnson heeft reeds aangegeven dit niet te willen doen.

Conform haar regeerakkoord beschouwt de Vlaamse regering de brexit-onderhandelingen als een prioriteit voor Vlaanderen. Daartoe nam deze regering reeds de nodige initiatieven. Zo wordt het thema meegenomen in alle relevante internationale contacten, zoals tijdens de ontmoeting tussen ministers-president Jambon en Rutte, werd er een Vlaamse brexit taskforce bijeen geroepen, vonden er directe contacten op hoog niveau plaats met de Europese instellingen zoals tussen minister-president Jambon en dhr. Michel Barnier of minister Crevits en de Eurocommissarissen bevoegd voor visserij, en coördineren ook de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen hun standpunten over dit onderwerp. Met deze visienota zet de Vlaamse regering haar werk voort en geeft ze een duidelijk mandaat aan de Vlaamse onderhandelaars om conform de inhoud

van deze tekst maximaal te wegen op de onderhandelingen met het VK. Bij significante wijzigingen van de omstandigheden zal de Vlaamse regering deze visienota aanpassen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Buitenlands Beleid

Het regeerakkoord 2019-2024 vermeldt reeds in algemene lijnen de voornaamste Vlaamse bezorgdheden inzake het vertrek van het VK uit de EU.

Vlaanderen wil een "no-deal" Brexit vermijden en ijvert o.a. voor de inzet van een Brexit-garantiefonds uit de EU-begroting, een versterking van het Europees kmo-programma (COSME), het behoud van de mogelijkheid om 20% van de geïnde douanerechten in te houden, de versoepeling van de regels voor het Europees globalisatiefonds en voldoende flexibiliteit om de Brexit op te kunnen vangen. In de schoot van de Vlaamse regering versterken we de Brexit taskforce, om bedrijven en burgers te ondersteunen. Voor de toekomstige EU-relatie met het VK pleit Vlaanderen voor wederzijdse 0-tarieven, verregaande douanesamenwerking, een brede ambitieuze samenwerking op meerdere vlakken en de gewaarborgde toegang tot de Britse wateren voor onze Vlaamse vissers.

2. ALGEMENE BELEIDSVISIE

Tijdens de onderhandelingen over de toekomstige relatie met het VK staat er heel wat op het spel voor Vlaanderen. Als de onderhandelingen mislukken of niet leiden tot een voldoende ambitieus partnerschap zullen de gevolgen op economisch, cultureel, veiligheids- en politiek vlak voor Vlaanderen groot zijn. Als buurland is Vlaanderen op vele vlakken sterk verweven met het VK, gaande van verregaande handelsrelaties tot sterke samenwerkingsverbanden tussen onze onderzoeks- en cultuurinstellingen.

Het valt dan ook te betreuren dat het VK na 45 jaar EU-lidmaatschap beslist heeft uit de EU te stappen. Vlaanderen respecteert deze keuze evenwel en stelt zich op als een constructieve partner in het uitbouwen van een nauwe toekomstige relatie. De Vlaamse regering zet daarom haar schouders onder een **ambitieus toekomstig partnerschap** tussen de EU en het VK conform de Beleidsnota Buitenlands Beleid. Vlaanderen wenst proactief te wegen op dit dossier en schuift daarbij de volgende uitgangspunten naar voren:

- Voor Vlaanderen is het prioritair dat een **no deal scenario wordt afgewend**. Een brexit zonder akkoord zou een economisch verlies van 2.5% van het Vlaams bbp en 28.000 jobs betekenen.
- Vlaanderen nam reeds de nodige maatregelen om overheden, bedrijven en burgers voor te bereiden op een no deal brexit door het vrijmaken van bijkomende middelen, het opzetten van sensibiliserings- en informatiecampagnes en het aannemen van een brexit nooddecreet. De Vlaamse regering zal zich ook de komende maanden blijven voorbereiden op een harde brexit door deze maatregelen op regelmatige basis te evalueren en bij te sturen indien nodig. Daarbij zal ook de nodige aandacht worden besteed aan tijdige communicatie binnen de brexit taskforce en een gedegen coördinatie met de federale douane- en politiediensten. De regering vraagt alle overheden, bedrijven en burgers om zich te blijven voorbereiden. Een no deal scenario kan immers nooit volledig worden uitgesloten.
- Daarnaast benadrukt de Vlaamse regering dat zelfs een scenario waarbij het VK de Unie verlaat mét akkoord nefaste gevolgen zou hebben voor de Vlaamse economie. In het geval van een **klassiek vrijhandelsakkoord** zou de Vlaamse economie volgens studies nog steeds **een verlies van 1,8%** van het Vlaams bbp te verwerken krijgen.
- Gezien het voorgaande pleit Vlaanderen voor een **brexit-aanpassingsfonds** op EU-niveau dat de negatieve socio-economische gevolgen van de brexit beperkt voor de meest getroffen EU regio's en een tijdelijke **flexibiliteit**, zeker in het toepassen van de staatssteunregels.
- Voor Vlaanderen moeten de onderhandelingen leiden tot een zo ambitieus mogelijk model, idealiter **zonder tarifaire en niet-tarifaire barrières** voor de handel in goederen en diensten. Daarbij is het de ambitie van de Vlaamse regering om, in volgorde van prioriteit, tot een Noors model (EER), douane-unie of CETA+ model te komen.
- Bij de onderhandelingen over de economische relatie pleit de Vlaamse regering ervoor om de **bestaande wederzijdse toegang tot viswateren** (territoriale wateren en Exclusieve Economische Zone) **en de bestaande vangstmogelijkheden (bij quotasoorten en niet-quotasoorten) te handhaven**. Het bereiken van een akkoord over visserij is een voorwaarde om tot een vrijhandelsakkoord te komen met het Verenigd Koninkrijk.
- Vlaanderen streeft ook naar een **brede "PLUS"-samenwerking** met het VK, o.a. op het vlak van landbouw, visserij, onderzoek, onderwijs, mobiliteit, transport, milieu, energie, cultuur en veiligheid.
- In de toekomstige relatie ijvert Vlaanderen voor een **verregaande informatiedeling** op het vlak van i.a. **veiligheid, strategische goederen en investeringen**.
- Het VK kan conform de voorziene bepalingen binnen het Meerjarig Financieel Kader maximaal blijven **deelnemen** aan de diverse **EU-programma's** met het oog op de verderzetting van de waardevolle samenwerkingen met het land. Dit weliswaar mits een billijke bijdrage aan het Uniebudget en in lijn met het ambitieniveau van het toekomstig partnerschap.
- Een verregaande economische samenwerking moet gepaard gaan met duidelijke en operationele afspraken om **een gelijk speelveld** te behouden, met name over

staatssteun, milieuregelgeving, klimaatverandering, productnormen- en kwaliteit, arbeids- en sociale normen en fiscaliteit. Daarbij vermijden we regelgevende divergentie in zoverre dit leidt tot oneerlijke concurrentie. Dit om de integriteit van de interne markt te vrijwaren.

- Gezien het belang van de toekomstige relatie met het VK en de nood aan rechtszekerheid van onze bedrijven, moet ook de nodige aandacht worden gegeven aan handhaving via een adequaat **instrumentarium** dat toelaat om de gemaakte afspraken ook effectief **af te dwingen**. Daarbij kan worden verder gebouwd op bestaande instrumenten.
- Ongeacht de uitkomst van de huidige onderhandelingen moet er aan Europese zijde ook in de toekomst de nodige **flexibiliteit** blijven om ruimer en ambitieuzer met het VK samen te werken.
- Vlaanderen roept de Europese Commissie op de **onderhandelingen steeds in volle transparantie** te voeren richting de EU-lidstaten.
- Vlaanderen herbevestigt dat de deelstaten binnen de intra-Belgische besluitvorming een sleutelrol vervullen. Binnen België zal de impact van de brexit ook vooral in Vlaanderen te voelen zijn. Daarom dringt de Vlaamse regering erop aan om haar **Algemeen Afgevaardigde bij de EU** deel te laten uitmaken van de Belgische delegatie voor alle **Europese Raden** die in het teken staan van de brexit. Daarnaast gaat de Vlaamse Regering ervan uit dat **in alle Europese en bilaterale brexit-contacten de geldende afspraken met betrekking tot de Belgische vertegenwoordiging op Europees niveau gerespecteerd worden.**
- Vlaanderen roept de Britse onderhandelaars, de Europese Commissie en de lidstaten op de **kwaliteit** van een **duurzame toekomstige relatie voorrang** te geven **op tijdsoverwegingen**.
- De Vlaamse regering treedt gedurende de onderhandelingen op regelmatige basis in dialoog met - en koppelt terug naar - haar diverse **stakeholders.** Daarnaast zet ze haar interregionale en interfederale samenwerking constructief verder.
- Gezien de positie van Vlaanderen als transport hub en de strategische rol van onze havens, roept de Vlaamse regering de federale overheid op om verder te **investeren in douanetechnologie, infrastructuur en -personeel.**
- Tijdens de onderhandelingen houdt Vlaanderen **zowel de export- als de importbelangen** indachtig.

3. ECONOMISCH PARTNERSCHAP EU-VK

3.1. Markttoegang

3.1.1. Algemeen

Vlaanderen wenst een zo ambitieus mogelijk vrijhandelsakkoord na te streven waarbij **geen tarifaire of niet-tarifaire belemmeringen** worden opgeworpen tussen de EU en het VK.

3.1.2. Goederen

De **handel in goederen tussen Vlaanderen en het VK is substantieel.** Vlaamse bedrijven zijn volop ingeschakeld in de Europese waardenketens (supply chains). De Vlaamse regering vraagt de Europese Commissie deze **goederenstromen maximaal te beschermen**.

Onze Vlaamse havens zijn cruciale schakels in deze **waardenketens tussen** het **VK en** het **Europese continent**. Elke handelsbarrière aan de havens creëert substantiële domino-effecten voor elke verdere link in de waardenketen en moet daarom vermeden worden.

Voor Vlaanderen zijn de volgende categorieën van goederen van bijzonder belang:

- Vervoermaterieel;
- Chemische en farmaceutische producten;
- Machines;
- Kunststoffen;
- Voeding en dranken;
- Minerale producten;
- Textiel;
- Specifieke landbouw- en visserijproducten.

Export 2018	€26,84 miljard	**Import (2018)**	€15,7 miljard
Aandeel VK in totale export Vlaanderen (2018)			4de exportmarkt (8,15%)
Aandeel VK in totale import van Vlaanderen (2018)			5de leverancier (4,91%)
Aandeel Vlaanderen in totale Belgische export naar VK			85,80 %

Belangrijkste uitvoersectoren van VL naar het VK 2018: (% aandeel en absolute cijfers)		
Vervoermaterieel	29,07%	€7,87 miljard

Chemische en farmaceutische producten	17,89%	€4,84 miljard
Minerale producten	8,67%	€2,35 miljard
Machines	8,31%	€2,25 miljard
Kunststoffen	7,44%	€2,01 miljard
Voeding en dranken	6,92%	€1,87 miljard
Textiel	4,81%	€1,30 miljard

3.1.3. Diensten/Investeringen

De Vlaamse regering streeft een vrije toegang tot de Britse dienstenmarkt na. Een goede toegang en ruim aanbod van diensten draagt bij tot de productiviteit van industriële activiteiten en de goederenexport.

Voor Vlaanderen zijn de volgende categorieën van diensten van bijzonder belang:

- Professionele diensten;
- Onderzoeksdiensten, milieudiensten & energiediensten (link met duurzaamheid en bescherming van IPR);
- Bouw (link met openbare aanbestedingen);
- Maritieme diensten (logistiek en 'dredging');
- Transportdiensten;
- Telecomdiensten;
- Ingenieursdiensten;
- E-commerce.

Met het oog op het voortzetten van wederzijdse dienstverlening vraagt Vlaanderen aandacht voor economische mobiliteit tussen de EU en het VK.

Vlaanderen vraagt dat er **geen nieuwe belemmeringen** worden opgeworpen **voor investeerders** die toegang wensen tot de Britse markt.

3.1.4. Openbare aanbestedingen

Vlaanderen hecht groot belang aan een **ononderbroken toegang tot de Britse markt** van openbare aanbestedingen en vraagt dat bedrijven ook in de toekomst **op alle niveaus** kunnen meedingen met aanbestedingen in het VK.

3.2. Regelgevende samenwerking

3.2.1. Algemeen

Gelet op het belang van een goede samenwerking tussen onze regelgevende instanties met het oog op een vlotte handel, streeft de Vlaamse regering een **ambitieuze vorm van regelgevende samenwerking** na met het VK. Zo wil de Vlaamse regering kwaliteitsvolle standaardiseringen, conformiteitsbeoordelingen en andere normen garanderen.

3.2.2. Douaneprocedures

In het geval van nieuwe douaneformaliteiten vraagt de Vlaamse regering **de impact** voor bedrijven die handel voeren met het VK zo **beperkt** mogelijk te houden, dit met specifieke aandacht voor de handel in bederfbare producten.

3.2.3. KMO's

Kleine -en middelgrote ondernemingen zullen wellicht het grootste slachtoffer worden van brexit. De Vlaamse regering roept de Europese Commissie daarom op om **aandacht** te hebben voor de specifieke belangen van kmo's. De Vlaamse regering verwelkomt dan ook het feit dat de Commissie deze ambitie meeneemt in het ontwerponderhandelingsmandaat waarin ze pleiten voor een apart hoofdstuk rond KMO's.

3.3. Gelijk Speelveld

Het VK kan na brexit ervoor opteren om, ten koste van de gehanteerde standaarden, een competitief voordeel te verwerven ten opzichte van de Europese Unie. Gelet op het economisch gewicht en de geografische nabijheid van het VK is dit een risico. Daarom wenst de Vlaanderen op dynamische wijze een **behoud van een gelijk speelveld** met het VK na de brexit, met name op het vlak van staatssteun, milieuregelgeving, klimaatverandering, arbeids- en sociale normen en fiscaliteit. Dit om de integriteit van de interne markt te vrijwaren.

4. GOVERNANCE

De Vlaamse regering hecht bijzonder veel waarde aan een sterk **geschillenbeslechtingsorgaan** dat op **efficiënte wijze toezicht** houdt **op** de **tenuitvoerlegging** van het **akkoord** met bijzondere aandacht voor de bepalingen inzake een gelijk speelveld.

5. PLUS-ELEMENTEN

5.1. Brede bilaterale relaties

Het toekomstig partnerschap tussen de Unie en het VK blijft niet beperkt tot samenwerking op economisch en handelsgebied. Om onze brede bilaterale relaties verder te ontplooien is een **omvattend partnerschap noodzakelijk.**

In de aangenomen **politieke verklaring** wordt de basis gelegd voor **thematische samenwerking** op vlak van veiligheid, defensie en buitenlands beleid, transport, energie, visserij, het verkeer van natuurlijke personen en mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering, duurzame ontwikkeling en grensoverschrijdende vervuiling. Verder wordt ook de deelname van het VK aan **Unie-programma's** genoemd bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek en innovatie en van onderwijs en cultuur.

Vanuit haar bevoegdheden en belangen zal de Vlaamse regering in het bijzonder toezien dat deze intenties worden omgezet in juridisch bindende afspraken.

5.2. Mobiliteit & Transport

Het toekomstig partnerschap moet blijvende connectiviteit tussen het VK en de EU garanderen. Indien voldoende zekerheid bestaat over gelijk speelveld pleit de Vlaamse regering voor:

- Invoeren van equivalent systeem van bestaande communautaire vergunning;
- Verderzetten van informatieverstrekking die veiligheid op zee moet garanderen binnen het EMSA (European Maritime Safety Agency);
- Verderzetten lidmaatschap van het VK bij de ECAA (European Common Aviation Area).

5.3. Onderwijs & Onderzoek

Gezien de nauwe samenwerking op vlak van onderwijs, onderzoek en innovatie tussen Vlaanderen en het VK pleit de Vlaamse regering in dit opzicht voor:

- Vrijwaren van de samenwerking met Britse universiteiten en kennisinstellingen en kansen voor onderzoekers en studenten (o.a. op het vlak van mobiliteit) op basis van wederkerigheid;
- Behouden van gunsttarieven voor toegang tot Britse kennisinstellingen;
- Voortzetten van de samenwerking met het VK in het EU Kaderprogramma (Horizon Europe) en Erasmus+, waarbij een geassocieerd lidmaatschap van het VK de voorkeur geniet, mits betaling van een billijke bijdrage.

5.4. Visserij

- De Vlaamse regering hecht vanuit de levensvatbaarheid van de Vlaamse visserij veel belang aan het doel om in de algemene context van de vrijhandelsovereenkomst de bestaande wederzijdse toegang tot viswateren (territoriale wateren en Exclusieve Economische Zone) en de bestaande vangstmogelijkheden (bij quotasoorten en niet-quotasoorten) te handhaven. Verder pleit de regering voor:

- Behouden van het absolute status-quo van de huidige quotaverdeling;
- Behouden van een gelijk speelveld qua technische maatregelen en controle;
- Sluiten van afspraken met het VK inzake gezamenlijk duurzaam beheer in al zijn aspecten (zowel ecologisch als socio-economisch).

5.5. Milieu & Energie

Wat dit domein betreft zal de Vlaamse regering erop toezien dat het Toekomstig Partnerschap:

- Een gelijk speelveld voor economische sectoren (vooral productnormering en industriële emissies, qua normering én handhaving) garandeert, zowel voor bestaande installaties als voor het aantrekken van nieuwe investeringen;
- Met het oog op het vrijwaren van een gelijk speelveld, garanties biedt voor de naleving van internationaal en Europees vastgelegde milieu- en energiedoelstellingen, inclusief ETS, evenwel zonder bedrijven in de EU en Vlaanderen bijkomend te belasten voor bestaande installaties;
- Nieuwe investeringen en afspraken inzake interconnecties van energienetwerken tussen VK en EU bevordert.

5.6. Economische migratie

- Aandacht voor de mobiliteit van natuurlijke personen met specifieke aandacht voor zakelijke doeleinden modus 4 categorieën (in het bijzonder hoogopgeleiden en gekwalificeerde/geschoolde arbeidskrachten).

5.7. Cultuur

- De Vlaamse regering steunt verdere deelname van het VK aan het Creatief Europa programma, mits billijke bijdrage aan het Uniebudget.

6. VOLGENDE STAPPEN

Na afsluiting van haar brexitseminaries in de maand januari heeft de Europese Commissie op datum van 3 februari 2020 haar ontwerpmandaat voorgesteld. Deze tekst vormt momenteel het voorwerp van onderhandelingen tussen de commissie en de lidstaten. . De Vlaamse regering verwelkomt het feit dat de Europese Commissie in haar ontwerpmandaat uitgaat van een breed en ambitieus partnerschap met het Verenigd Koninkrijk en zal conform de lijnen uiteengezet in deze visienota verder op deze onderhandelingen wegen.

Na afronding van de onderhandelingen over het mandaat in februari zullen vanaf maart de eigenlijke gesprekken met het Verenigd Koninkrijk van start gaan. Op dat moment worden de onderhandelingen namens de EU gevoerd door de brexit task force van de Europese Commissie, onder leiding van Michel Barnier. De Commissie engageert zich om tijdens de onderhandelingen op regelmatige basis en transparante wijze terug te koppelen naar de lidstaten.

De Vlaamse regering zal in deze periode haar inspanningen om Vlaanderen zo goed mogelijk voor te bereiden op de brexit voortzetten en zal hiertoe ook op regelmatige basis terugkoppelen binnen de Vlaamse brexit taskforce.

Het is belangrijk dat we steeds op alle scenario's voorbereid blijven. De komende maanden worden cruciaal voor de invulling van onze toekomstige relatie met het Verenigd Koninkrijk, maar ook een brexit zonder akkoord blijft nog steeds een mogelijkheid.

7. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te geven aan de inhoud van de visienota 'Vlaamse uitgangspunten brexit-onderhandelingen';

2. de Minister-President van de Vlaamse Regering te belasten met de verdere coördinatie van het brexitdossier in overleg met de inhoudelijk verantwoordelijke ministers en het overmaken van de nodige instructies aan de Vlaamse onderhandelaars.

Deze visienota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaams Gewest of de Vlaamse Gemeenschap.